

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง มีขอบเขตของการศึกษา เพื่อศึกษาการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 วิธีการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การศึกษาการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งได้แก่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา หรือบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 ที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และการศึกษาผลกระทบของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทาง

การศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักแบบหลายมิติ (dimensional) คือ มิติแรกเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน โดยเลือกจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพจากผลการประเมินระดับชาติ (national test) ระดับปานกลาง มิติที่สองเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และในแต่ละมิติจะประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ผู้แทนครูในกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครองในกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ฉบับ ดังนี้

(1) แนวทางการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่การศึกษา เกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

(2) แนวทางการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินการบริหารสถานศึกษา

1.3.2 เครื่องมือที่สร้างขึ้นผู้วิจัยมีขั้นตอนการหาคุณภาพ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของแนวทางการสัมภาษณ์ว่ามีความตรงกับประเด็นที่ต้องการทราบคำตอบหรือไม่ ปรับปรุงแนวทางการสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำแนวทางการสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักอื่นที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลหลักจริง ปรับปรุงแนวทางการสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมการก่อนการเก็บข้อมูลจริงโดยติดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 นัดสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 และขอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับขนาดสถานศึกษา เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ขนาดละ 5 คน รวมเป็น 15 คนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา และนัดสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก นอกจากนี้

ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 สรุปผลการวิจัย

ผลการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการของเขตพื้นที่การศึกษา มีสภาพการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ จากและเหตุการณ์สำคัญที่แสดงถึงสภาพของการปฏิรูป ดังนี้

1.4.1 การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของเขตพื้นที่การศึกษา การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลกระทบต่อสถานศึกษา และข้อเสนอแนะของเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดระยอง ซึ่งมีข้อค้นพบดังนี้

(1) สภาพทั่ว ๆ ไปของเขตพื้นที่การศึกษา

ประวัติความเป็นมาเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดระยอง เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น 2 เขต คือเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 เขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 ประกอบด้วย 5 อำเภอ มีสถานศึกษาในสังกัด 130 โรงเรียน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ประกอบด้วย 2 อำเภอ มีสถานศึกษาในสังกัด 97 โรงเรียน 2 สาขา

การจัดโครงสร้างการบริหารของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 และ เขต 2 จัดโครงสร้างการบริหารเป็น 8 กลุ่มงาน คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา(ปัจจุบันไม่มีแล้ว) และหน่วยตรวจสอบภายใน ยกเว้นกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ไม่ได้กำหนดไว้

เจ้าหน้าที่ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ ทั้งหมด 87 คน เกินอยู่ประมาณ 20 คน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 47 คน ขาดอยู่ประมาณ 20 คน

ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 และ เขต 2 มีภาระงานมากขึ้นกว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ เดิมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เมื่อมีการรวมสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเข้ามาอยู่ด้วยกันทำให้ภาระงานมากขึ้น มีการรวมอำนาจอยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 พบว่าไม่ได้แบ่งภารกิจตามกลุ่มการปฏิบัติงานที่กระทรวงให้มา ส่วนการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 พบว่าแบ่งภารกิจตามกลุ่มการปฏิบัติงานที่กระทรวงให้มา แต่เจ้าหน้าที่หนึ่งคนรับภาระงานหลายงาน นอกจากนี้ยังพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 แก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ โดยตั้งเป็นเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้

ความพร้อมหรือลักษณะเด่น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพร้อมในการปฏิบัติงานมาก ทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีปริมาณเพียงพอมากเกินกรอบอัตรากำลังและมีคุณวุฒิสูง อาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพร้อมในการปฏิบัติงานน้อยมาก ทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีปริมาณน้อยต่ำกว่ากรอบอัตรากำลัง อาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่จึงต้องทำงานหนักทุกคน

ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง และงบประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (ซีอีโอ) เพียงสองหน่วยงานเท่านั้น ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล โรงงานเอพิน่า มูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนยากจนอำเภอแกลง และงบประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (ซีอีโอ)

(2) การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีนโยบายการจัดการศึกษาในระบบค่อนข้างชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 กำหนดไว้ว่า “ปีการศึกษา 2550 จะเป็นปีนำร่องการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนครบร้อยละแปดสิบ” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 กำหนดไว้ว่า “ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสุภาพดี” และ “ปีการศึกษา 2550 จะเป็นปีปลอดการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น” ส่วนการศึกษานอกระบบ และการศึกษาอัธยาศัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน

ความเพียงพอในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และเขต 2 สนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดนโยบายชัดเจน มีการส่งเสริมด้านเอกสารและแจ้งนโยบายแก่ผู้บริหารสถานศึกษา มีกิจกรรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างเพียงพอ แต่ในทางปฏิบัติสถานศึกษาไม่ค่อยได้ดำเนินการอย่างจริง

ความพึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ไม่มีการประเมินความพึงพอใจของสถานศึกษา แต่จากการสังเกตโดยไม่มีเครื่องมือ พบว่า อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ ขาดการนิเทศทั้งภายในและภายนอก ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีการประเมินสถานศึกษาเกือบทุกแห่งอยู่ในระดับพอใจ

การปรับปรุงด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้มีการปรับปรุง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู แหล่งเรียนรู้ สื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

(3) การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

การดำเนินการด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 มีการประชุมชี้แจงนโยบาย แต่การชี้แจงยังไม่ค่อยชัดเจน คือยังไม่ค่อยเป็นระบบ ไม่มีการสำรวจหรือมีการสำรวจบ้างแต่ไม่ได้มีการพัฒนา ไม่ได้มีการนำมาประชุมเพื่อวางแผนการพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ทำตามนโยบายของหน่วยเหนือ ไม่ได้มีการสำรวจความต้องการจำเป็น ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ค่อนข้างชัดเจน พบว่า มีกิจกรรมการพัฒนาครูและบุคลากรถึง 10 กิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ 6 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพและการเพิ่มวิทยฐานะ เป็นต้น

ส่วนการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง ครูและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 มีดำเนินการในรูปขององค์คณะบุคคล ไม่ต่างจากเดิม นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จะดำเนินการพัฒนาครู ตามนโยบาย โดยใช้เครือข่ายสถานศึกษา 6 เครือข่าย และเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ 9 เครือข่าย (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กับ 1 ปฐมวัย) ดำเนินการพัฒนาดตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการมีศึกษานิเทศก์น้อย

การสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 สนับสนุนได้ไม่เต็มที่กับที่สถานศึกษาต้องการ

เพราะความต้องการของสถานศึกษามีมาก และงบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษาผ่านเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการสนับสนุนสถานศึกษาในเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพ ความก้าวหน้าของสถานศึกษาตามกรอบงานที่กำหนด ไม่แตกต่างจากเดิม การให้บริการสวัสดิการเกื้อกูลก่อนข้างจะมีส่วนการสนับสนุนครู เกี่ยวกับเรื่องของการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และ เขต 2 สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเว็บการจัดการความรู้ (knowledge management)

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ในการจัดสวัสดิการประโยชน์เกื้อกูล ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สถานศึกษามีความพึงพอใจในระดับดี เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่น้อยและมีภาระงานที่รับผิดชอบมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาด้านอื่น ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะขณะนี้พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูยังเป็นแบบเก่าอยู่ และต้องการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

(4) การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และจัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษา ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล อย่างไรก็ตามสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามองว่าการกำหนดภาระงานในปัจจุบันเป็น 4 กลุ่มบริหาร กับในอดีตที่กำหนดเป็น 6 งานนั้น ต่างกันแต่ชื่อกลุ่มบริหารหรืองาน แต่รายละเอียดของภาระงานข้างในจะเหมือนกัน

การสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษามีรายละเอียดของการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาตามที่กำหนด สถานศึกษา

เกือบทั้งหมดมีการแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการสนับสนุนการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 เนื่องจากมีการจัดทำคู่มือการบริหารไปให้สถานศึกษา การติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษามีความสะดวก แต่สถานศึกษาติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ค่อยสะดวก เพราะระยะทางไกลมากกว่าเดิม สถานศึกษาให้ข้อมูลตรงกันว่าอยากให้กลับไปเป็นเหมือนก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา เพราะการประสานงานของสถานศึกษากับหน่วยงานระดับอำเภอมีความสะดวกกว่า สนับสนุนกว่าปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 พยายามแก้ปัญหาการติดต่อสื่อสารโดยใช้ระบบ e-filing ส่งงานแทน

การปรับปรุงการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละภารกิจของงานและดูแลควบคุม ให้มีการปฏิบัติงานตามภารกิจโครงสร้างให้จริงจัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 จะสนับสนุนความรู้ให้กับสถานศึกษาทางเว็บไซต์ โดยนำแนวคิดการจัดการความรู้ (knowledge management) มาใช้ออกแบบ สถานศึกษาสามารถรับสารสนเทศได้ทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สนับสนุนโปรแกรมสำเร็จรูปของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่าการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1

การสนับสนุนการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ประชุมชี้แจงผู้บริหารสถานศึกษาโดยวิทยากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ยังไม่ได้ติดตามผลการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยใช้วิทยากรจากเครือข่าย ทั้งเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้

(5) การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการประกันคุณภาพภายนอก จากการศึกษาแผนปฏิบัติการ และแผนปฏิบัติราชการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่ามี

การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอก

การสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 สนับสนุนสถานศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพ โดยการจัดทำเอกสาร จัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทบทวนคุณภาพสถานศึกษา ทุกแห่ง

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 สนับสนุนสถานศึกษาครอบคลุมทุกขั้นตอนของการดำเนินการ มีการติดตาม ตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา ตามระบบ 3 ปี ต่อครั้ง ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ร่วมมือกับสถานศึกษา แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่น้อย

การปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้สถานศึกษาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นคุณภาพของมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ ต้องการให้สถานศึกษามีการประเมินตนเอง ทำปฏิทินเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้มาตรฐานเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการได้อยู่แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ลงไปช่วยเหลือสถานศึกษาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง ๆ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีศึกษานิเทศก์น้อย แต่ก็สามารถดำเนินการช่วยเหลือสถานศึกษาได้มาก

(6) ผลกระทบต่อสถานศึกษา

ผลกระทบต่อสถานศึกษา ในด้านดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีการกระจายอำนาจ ทำให้งานบางอย่างมีความคล่องตัวมากขึ้น เช่น การอนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ ทั้งระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 และระดับสถานศึกษา หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาครูในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สามารถดูแลสถานศึกษาได้ทุกเรื่องดีกว่าเดิม สามารถปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้ถูกจุด มีจำนวนสถานศึกษาที่ต้องดูแลน้อยลง การดูแลสถานศึกษาทั่วถึงมากขึ้น

ส่วนผลกระทบต่อสถานศึกษา ในด้านไม่ดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาไม่สามารถบริหารสถานศึกษาในฐานะนิติบุคคลได้ชัดเจน สถานศึกษามีความยากลำบากในการติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 เนื่องจากก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จะมีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดสถานศึกษา การติดต่อจึงทำได้สะดวก หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลดลง สถานศึกษามีงานธุรการมากขึ้น แต่จำนวนครูลดลงทำให้เกิดภาวะขาดแคลนครู หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการบริหารงานบุคคลค่อนข้างยุ่งยากทำให้ไม่คล่องตัว ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ผลกระทบต่อการบริหารจัดการมีมาก และส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ได้รับงบประมาณน้อย มีผลกระทบต่อสถานศึกษา คือ ครูขาดแคลน

ผลกระทบอื่นๆ ในด้านดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีการจ้างงานมากขึ้น เป็นการให้โอกาสแรงงานได้เข้ามาทำงานมากขึ้น

ส่วนผลกระทบอื่นๆ ในด้านไม่ดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขาดขวัญกำลังใจเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูแลไม่ค่อยทั่วถึง วัฒนธรรมการทำงานของผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ไม่เหมือนกัน วัฒนธรรมการทำงานจะเป็นไปในลักษณะองค์คณะบุคคลหรือในลักษณะอื่นตามหน่วยงานเดิม ผู้บริหารบางคนไม่คุ้นเคยกับการกระจายอำนาจและการบริหารงานแบบองค์คณะบุคคล ส่งผลกระทบต่อการทำงานสองลักษณะ ถ้าผู้บริหารอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมจะบริหารงานรวดเร็วได้ผลดี แต่ถ้าผู้บริหารไม่มีความยุติธรรมใช้ระบบอุปถัมภ์ ก็จะส่งผลกระทบที่ไม่ดี

(7) ข้อเสนอแนะของเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการยกเลิกการถ่ายโอนสถานศึกษาไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่ต้องการให้มีการปรับปรุงโดยเร็วคือการออกกฎหมายรองรับระบบเครือข่ายของสถานศึกษา คือต้องการให้ออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่ายสถานศึกษา หรือการรวมกลุ่ม จะสามารถแก้ปัญหาการติดต่อประสานงานได้ ขณะนี้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะเครือข่ายหรือชมรม แต่ขาดกฎหมายรองรับ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการปรับปรุงเรื่องความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่เป็นตำแหน่งข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และจัดสรรอัตราค่าจ้างที่ขาดแคลนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สิ่งที่ต้องการให้คงไว้ คือ การเบิกจ่ายเงินสวัสดิการต่างๆ ของรัฐ ให้กับข้าราชการ ส่วนสิ่งที่ต้องการให้ยกเลิกไม่มี

1.4.1 การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการของเขตพื้นที่การศึกษา มีผลกระทบต่อการดำเนินการของสถานศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการประกันคุณภาพ ผลกระทบต่อสถานศึกษา และข้อเสนอแนะของสถานศึกษา ซึ่งมีข้อค้นพบดังนี้

(1) ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

1) การแจ้งนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของต่อสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในลักษณะของการประชุม อบรมผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 2 มีความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา ดีขึ้นกว่า ก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนสถานศึกษานอกนั้น มีความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา เหมือน ๆ เดิม

สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 1 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคชัน (constructivism) สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 2 เน้นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการสอนโครงงานมากกว่า สถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 2 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักคิด เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีแหล่งการเรียนรู้ สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 1 พยายามพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามพหุปัญญา ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 1 มีความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ค่อยชัดเจน

3) การสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้รับการสนับสนุนในระดับน้อยไม่พอเพียงกับความต้องการ ส่วนสถานศึกษานอกนั้นได้รับการสนับสนุนในระดับมาก พอเพียงกับความต้องการ

นอกจากนี้สถานศึกษาต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนเรื่องสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์การเรียน พัฒนาครู จัดการศึกษาดูงานการจัดการเรียนรู้รูปแบบโรงเรียนสาธิต รูปแบบการสอน การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ต้องการ ให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาติดตามผลการนำไปปฏิบัติ ด้วย

4) ความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 พอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่สถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครูที่ยังไม่เหมาะสม ครูยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนสถานศึกษานอกนั้นไม่พึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5) ความต้องการของสถานศึกษาในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนด้านครูผู้สอน นอกจากนี้ สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และสถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาช่วยเหลือด้านพัฒนาหลักสูตร ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนงบประมาณ

(2) ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ

1) การแจ้งนโยบายเกี่ยวกับการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้รับนโยบายการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้จัดทำคู่มือการบริหารงานตามภารกิจของสถานศึกษาตามแนวคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เป็นแนวทางการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา

2) การจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาก่อนและหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษากับหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาแตกต่างกัน ก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษามีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 6 งาน คืองานวิชาการ งานธุรการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์กับชุมชน หลังมีเขตพื้นที่การศึกษามีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ตามแนวทางคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา แบบ 4 กลุ่ม มากกว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา แบบ 6 งาน เพราะมีความคล่องตัวดี แต่ไม่ชัดเจน ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพึงพอใจการจัดการกิจโครงสร้างก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษากับหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ไม่แตกต่างกัน เพราะมีลักษณะการทำงานเหมือนกันต่างกันเฉพาะชื่อ สถานศึกษาขนาดใหญ่ได้แต่งตั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษาขึ้นเพิ่มเติมจากโครงสร้างเดิม คือ งานบริการ ส่วนสถานศึกษานอกนั้นมีความพึงพอใจในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา ก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา แบบ 6 งาน มากกว่าหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา แบบ 4 กลุ่ม เพราะมีความชัดเจนทำงานคล่องตัวดี

3) การสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา สถานศึกษามีความต้องการ รายละเอียดของงานปฏิบัติงาน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และงบประมาณ ส่วนสถานศึกษานอกนั้นได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา

4) ความพึงพอใจของสถานศึกษามีในการดำเนินการสนับสนุนการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพึงพอใจในการจัดการภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา 4 กลุ่ม เพราะมีความคล่องตัวดีกว่าเดิม มีการติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขตพื้นที่ ได้หลายช่องทาง เช่น ติดต่อโดยตรง ทางโทรศัพท์ และทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ส่วนสถานศึกษานอกนั้นมีความพึงพอใจในการจัดการภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา 6 งาน มากกว่าการจัดการภารกิจโครงสร้างเป็น 4 กลุ่ม เพราะมีความคล่องตัวในการทำงาน ปัจจุบันติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขตพื้นที่ ใช้การติดต่อโดยตรงด้วยตนเองและทางโทรศัพท์ แต่ล่าช้ากว่าเดิมเพราะเดิมมีหน่วยงานประสานระดับอำเภอ

5) ความต้องการของสถานศึกษาในการจัดการภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา และความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับสนับสนุนการจัดการภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการจัดการภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเหมือนก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา คือ 6 งาน เพราะมีความชัดเจน เข้าใจง่าย การแบ่งงานทั่วถึง มีคล่องตัวดีกว่าหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ยกเว้นสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการจัดการภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา 4 กลุ่มเหมือนปัจจุบัน เพราะมีคล่องตัวดีกว่าเดิม

6) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ของสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การกระจายอำนาจมีความพอใจในการทำงานแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ ท้องถิ่นให้ความร่วมมือดี และช่วยตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ การอนุมัติหลักสูตร การให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาเรื่องการขาดครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมีมากขึ้น มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สถานศึกษากระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความคล่องตัวขึ้น

(3) ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร

1) การแข่งขันนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากคู่มือ เอกสารต่าง ๆ และการประชุมชี้แจง เกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลัง โดยกำหนดกรอบอัตราให้สถานศึกษา และสถานศึกษาแจ้งต้องการสาขาวิชาเอก การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนการเสริมสร้างประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตามกรอบแนวทางเดิม สำหรับการรักษา วินัย สถานศึกษาแจ้งครูเกี่ยวกับกรณีครูกระทำผิดและได้รับการลงโทษทางวินัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการพัฒนาครูด้านนี้ โดยจัดอบรมเรื่องวินัยให้กับครูบรรจุใหม่

2) การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาได้รับการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรมากกว่าหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาส่วนสถานศึกษานอกนั้น ได้รับการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาครูทุกคนได้รับการพัฒนามากขึ้น หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาครูมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น มีความคล่องตัวมากขึ้น มีอิสระในการปฏิบัติงาน การพัฒนาครูมีการส่งเสริมให้ครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้าน อินเทอร์เน็ต เปิดบริการให้ครูค้นคว้า นอกจากนี้ครูยังได้รับการบริการด้านสวัสดิการได้รวดเร็วมากขึ้น เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษาบุตร เป็นต้น เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถลงนามอนุมัติได้ทันที คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมปรึกษาแก้ไขปัญหาและศึกษาดูงาน ส่วนการส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา มีการส่งเสริมให้ความรู้ไม่ต่างกับก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพเพื่อประเมินให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะ สถานศึกษาดำเนินการได้มากกว่าเดิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการพัฒนาครู แต่ก็ไม่ชัดเจนทุกเรื่อง ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษาอัตรากำลังยังไม่ขาดแคลนเหมือนหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา

3) การสนับสนุนสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้รับการสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่เพียงพอกับความต้องการของครูเท่าที่ควร สถานศึกษาต้องการมีครู ผู้สอนให้เพียงพอกับนักเรียน

4) ความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ระดับน้อย สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ระดับ ปานกลาง ส่วนสถานศึกษานอกนั้นมีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ระดับดี สถานศึกษาส่วนใหญ่มี ความพึงพอใจกับการสนับสนุนเบิกสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลจะเร็วกว่าเดิมมาก ส่วน การสนับสนุนการพัฒนาครูด้านอื่น ๆ ที่สถานศึกษาไม่พึงพอใจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีน้อยมาก เป็นต้น

5) ความต้องการของสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร และความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ของสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีความต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้

(4) ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการประกันคุณภาพ

1) การแจ้งนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถาน ศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขต พื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เขต 2 ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในลักษณะของเอกสารเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้สถานศึกษาได้

ดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกนั้นจะรับทราบนโยบายจากการประชุมอบรมสัมมนา และทางอินเทอร์เน็ต

2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาก่อนและหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา แตกต่างกัน สถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษาดีกว่าหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา เพราะมีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอติดตามดูแล ส่วนสถานศึกษานอกนั้น มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาดีกว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา

3) การสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยให้ความรู้ การอบรมครูด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ส่วนสถานศึกษานอกนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการอบรม มอบเอกสาร ตรวจสอบ ทบทวน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา

4) ความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาก สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปานกลาง ส่วนสถานศึกษานอกนั้นมีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา น้อย

5) ความต้องการของสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างจริงจัง และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามาร่วมวางแผนดำเนินการ ติดตาม ประเมิน และสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารให้เพียงพอ

(5) ผลกระทบต่อสถานศึกษา

1) ผลกระทบของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา

ผลกระทบของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาในด้านดี สถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ได้รับการจัดสรรงบประมาณดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนสถานศึกษานอกนั้นสามารถติดต่อสื่อสาร ส่งหนังสือราชการได้สะดวกขึ้น รวดเร็วขึ้น เพราะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับความสำเร็จของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา ยังเห็นไม่ชัดเจน

ผลกระทบของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาในด้านไม่ดี สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ระบุถึงผลกระทบที่ไม่ดีในการมีเขตพื้นที่การศึกษา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูต่างสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีน้อย นอกจากนี้สถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ระบุว่าต้องเดินทางไกลกว่าเดิมมากในการติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) ผลกระทบอื่นๆ

สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 การมีเขตพื้นที่การศึกษามีผลกระทบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ต่อสถานศึกษา คือ ชุมชนและผู้ปกครอง ไม่รู้จักเขตพื้นที่การศึกษา และไม่ทราบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีสายการบังคับบัญชาอย่างไร ส่วนสถานศึกษานอกนั้น ไม่พบว่ามีผลกระทบอื่น ๆ

(6) ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

1) สิ่งที่ต้องการให้ยกเลิก

สถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และ สถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการยกเลิกระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา และให้กลับไปใช้ระเบียบว่าด้วย

การลงโทษนักเรียนนักศึกษาระเบียบเดิมที่มีการลงโทษโดยการเขียนได้ สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 ต้องการยกเลิกหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ต้องการเลิกการคิด ต้นทุนผลผลิต

2) สิ่งที่ต้องการให้คงไว้

สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะคงไว้ คือ การศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดสรรงบประมาณให้เด็กได้เรียนฟรี โดยไม่มีค่าใช้จ่ายและไม่ควรมีการเก็บเงินอื่น ๆ เพิ่มอีก ต้องการให้คงอัตราค่าจ้างครูที่เกษียณอายุไว้ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู สถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะคงไว้ คือ การประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพราะการประเมินจะทำให้ครูกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน แต่ควรเป็นการประเมินแบบกัลยาณมิตรที่ไม่เข้มงวดมากนัก ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะคงไว้ คือ การจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 6 งาน เหมือนเดิม

3) สิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุง

สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะปรับปรุง คือ ต้องการให้ครูทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้และอยู่กับผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะปรับปรุง คือ ควรเลือกหนังสือหรือแบบเรียนที่รุ่นพี่ใช้แล้วสามารถจะให้รุ่นน้องใช้เรียนต่อไปได้ การแต่งกายของนักเรียนให้ผู้เรียนใส่ชุดอะไรก็ได้ และการปฏิรูปการศึกษาต้องทำทั้งระบบตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร

สถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะปรับปรุง คือ การปฏิรูปการศึกษาต้องทำให้ครบทุกระบบไม่ใช่มุ่งแต่เรื่องโครงสร้างอย่างเดียว ต้องการให้ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับครู ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะปรับปรุง คือ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ๆ น่าจะเป็นหลักสูตรที่เหมือนกันทั้งประเทศ แบบประเมินผลต่าง ๆ (ปพ.) ควรกำหนดให้เหมือนกัน การกระจายอำนาจ ให้กระจายอำนาจอย่างแท้จริง

สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะปรับปรุง คือ ต้องการปรับปรุงบรรยากาศในห้องเรียนและตัวครูให้เอื้อต่อ

การเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ แบบประเมินผลต่าง ๆ (ปพ.) ต้องการให้มีสายสนับสนุน คือ เจ้าหน้าที่ธุรการ สำหรับหนังสือเรียนควรจะปรับปรุงการผลิตใหม่ให้สามารถพิมพ์ได้ทันกับความต้องการของสถานศึกษา ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่ควรจะปรับปรุง คือ ต้องการให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาเอง แผนการสอนของครูก็ใช้แผนเดียวกันหมดเลย ต้องการให้ปรับปรุงการให้ที่บ้านของผู้เรียน ต้องการปรับปรุงเรื่องของงบประมาณซ่อมแซมควรจัดสรรให้เพียงพอ ต้องการปรับปรุงระบบการติดตาม นิเทศ ดูแลช่วยเหลือสถานศึกษาให้ทั่วถึงและมากขึ้น ส่วนครูเมื่อมีการย้ายออกให้ส่งครูทดแทนครูที่ย้ายออกให้เร็ว

2. อภิปรายผล

2.1 การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีนโยบายการจัดการศึกษาในระบบค่อนข้างชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 กำหนดไว้ว่า “ปีการศึกษา 2550 จะเป็นปีนำร่องการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนครบร้อยเปอร์เซ็นต์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 กำหนดไว้ว่า “ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสุภาพดี” และ “ปีการศึกษา 2550 จะเป็นปีปลอดการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น” ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุคคลที่มีอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2548: 346) ได้ระบุไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารและจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความเพียงพอในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และเขต 2 สนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดนโยบายชัดเจน มีการส่งเสริมด้านเอกสารและแจ้งนโยบาย แก่ผู้บริหารสถานศึกษา มีกิจกรรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

และครู อย่างเพียงพอ แต่ในทางปฏิบัติสถานศึกษาไม่ค่อยได้ดำเนินการอย่างจริง ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานการสังเคราะห์ผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 244-245) พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำแผนการสอนไว้ สำหรับการตรวจสอบตามระบบเท่านั้น มีการนำไปใช้สอนจริง ๆ น้อยมาก ครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสอนแบบบูรณาการ ข้ามกลุ่มสาระ ขาดทักษะในการสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ประกอบกับสาระการเรียนรู้มีมากเกินไป ทำให้ครูกังวลกับการสอนเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตรมากกว่าการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สถานศึกษาจึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งครูต้องรับผิดชอบนักเรียนจำนวนมากเกินไป หรือในโรงเรียนขนาดเล็กที่ ขาดความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษา คือ ผู้เรียนจึงยังไม่มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่คาดหวัง

นอกจากนี้ กระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน รวมทั้งการรับเข้าศึกษา ต่อในระดับสูง โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษายังคงใช้วิธีการวัดและ ประเมินผลแบบเดิม การรับเข้าศึกษาต่อยังคงเน้นการสอบคัดเลือก รวมทั้งผู้เรียนและผู้ปกครองยัง ยึดค่านิยมในการเลือกสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง ทำให้ผู้เรียนมุ่งเน้นการเรียนเนื้อหาเพื่อการสอบ แข่งขันเพียงอย่างเดียว ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง และสถานศึกษามักให้ความสำคัญในเรื่องการเรียน แบบท่องจำและฝึกทักษะการทำข้อสอบมากกว่าการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์รอบด้าน ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ผลผลิตของการจัดการศึกษาจึงยังไม่บรรลุเป้าหมายในด้าน คุณภาพ ทั้งในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไปด้วย

ความพึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ไม่มีการประเมินความพึงพอใจ ของสถานศึกษา แต่จากการสังเกตโดยไม่มีเครื่องมือ พบว่า อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ ขาดการนิเทศ ทั้งภายในและภายนอก ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีการประเมินสถานศึกษา เกือบทุกแห่งอยู่ในระดับพอใจ

การปรับปรุงด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้มีการปรับปรุง พฤติกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู แหล่งเรียนรู้ สื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งหน่วยเหนือควรมีการจัด ตั้งองค์กรกลางที่เข้มแข็งในการวางระบบและรับผิดชอบการพัฒนาครู และบุคลากรทางศึกษาอย่าง

จริงจัง และควรมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเต็มที่

2.1.2 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

การดำเนินการด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการประชุมชี้แจงนโยบาย แต่การชี้แจงยังไม่ค่อยชัดเจน คือยังไม่ค่อยเป็นระบบ ไม่มีการสำรวจหรือมีการสำรวจบ้างแต่ไม่ได้มีการพัฒนา ไม่ได้มีการนำมาประชุม เพื่อวางแผนการพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ทำตามนโยบายของหน่วยเหนือ ไม่ได้มีการสำรวจความต้องการจำเป็น ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ค่อนข้างชัดเจน พบว่า มีกิจกรรมการพัฒนาครูและบุคลากรถึง 10 กิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ 6 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพและการเพิ่มวิทยฐานะ เป็นต้น

ส่วนการสรรหา บรรจุแต่งตั้งครู และบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีดำเนินการในรูปขององค์คณะบุคคล ไม่ต่างจากเดิม นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 จะดำเนินการพัฒนาครู ตามนโยบาย โดยใช้เครือข่ายสถานศึกษา 6 เครือข่าย และเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ 9 เครือข่าย (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กับ 1 ปฐมวัย) ดำเนินการพัฒนาตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการมีศึกษานิเทศก์น้อย

การสนับสนุน การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 สนับสนุนได้ไม่เต็มที่กับที่สถานศึกษาต้องการ เพราะความต้องการของสถานศึกษามีมาก และงบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษาผ่านเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการสนับสนุนสถานศึกษาในเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพ ความก้าวหน้าของสถานศึกษา ตามกรอบงานที่กำหนด ไม่แตกต่างจากเดิม การให้บริการสวัสดิการแก่ผู้ดูแลก่อนข้างจะดี ส่วนการสนับสนุนครู เกี่ยวกับเรื่องของการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และ เขต 2 สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเว็บการจัดการความรู้ (knowledge management)

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ในการจัดสวัสดิการประโยชน์แก่ผู้ดูแล ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สถานศึกษามีความพึงพอใจในระดับดี เนื่องจากมี

เจ้าหน้าที่น้อยและมีภาระงานที่รับผิดชอบมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาด้านอื่น ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะขณะนี้พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูยังเป็นแบบเก่าอยู่ และต้องการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญ ดังที่คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ ในคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ (2543: 67) ได้เสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาว่าผู้บริหารควรมีบทบาทที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดการเรียนรู้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษาที่มีแผนงานในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ส่วนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู จะไม่ประสบผลสำเร็จหากครูและผู้เรียนไม่เปลี่ยนบทบาทของตน ครูเคยชินกับบทบาทเดิม คือ การบอกเล่าเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้ผู้เรียน ขณะเดียวกันผู้เรียนก็เคยชินกับการเป็นผู้ฟังคอยรับและจดจำความรู้ การปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและผู้เรียนก็เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ บทบาทของครูจึงต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน เมื่อสภาพการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนก็จำเป็นต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ไปตามสภาพที่ครูจัดให้ สำหรับบทบาทของครูที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปนั้น กรมวิชาการ (2543 : 13-15) ได้นำเสนอบทบาทของครูไว้ 3 ด้าน คือ การเตรียมการสอน การสอน และการประเมินผล หากครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่จะให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ได้พัฒนาสมอง การคิดและสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างจริงจังให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แล้ว เราจะมีโรงเรียนดี ๆ ครูดี ๆ ที่มีคุณภาพทัดเทียมกันเกิดขึ้น

2.1.3 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการบริหารจัดการ

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และจัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษา ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล อย่างไรก็ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามองว่าการกำหนดภาระงานในปัจจุบันเป็น 4 กลุ่มบริหาร กับในอดีตที่กำหนดเป็น 6 งานนั้น ต่างกันแต่ชื่อกลุ่มบริหารหรืองาน แต่รายละเอียดของภาระงานข้างในจะเหมือนกัน

การสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษามีรายละเอียดของการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาตามที่กำหนด สถานศึกษาเกือบทั้งหมดมีการแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินการสนับสนุนการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 เนื่องจากมีการจัดทำคู่มือการบริหารไปให้สถานศึกษา การติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษามีความสะดวก แต่สถานศึกษาติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ค่อยสะดวก เพราะระยะทางไกลมากกว่าเดิม สถานศึกษาให้ข้อมูลตรงกันว่าต้องการกลับไปเป็นเหมือนก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา เพราะการประสานงานของสถานศึกษากับหน่วยงานระดับอำเภอมีความสะดวกกว่า สนับสนุนกว่าปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 พยายามแก้ปัญหาการติดต่อสื่อสาร โดยใช้ระบบ e-filing ส่งงานแทน

การปรับปรุงการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละภารกิจของงานและดูแลควบคุม ให้มีการปฏิบัติงานตามภารกิจโครงสร้างให้จริงจัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 จะสนับสนุนความรู้ให้กับสถานศึกษาทางเว็บไซต์ โดยนำแนวคิดการจัดการความรู้ (knowledge management) มาใช้ออกแบบ สถานศึกษาสามารถรับสารสนเทศได้ทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ

เขต 2 สนับสนุนโปรแกรมสำเร็จรูปของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่า การสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1

การสนับสนุนการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ประชุมชี้แจงผู้บริหารสถานศึกษาโดยวิทยากร และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ยังไม่ได้ติดตามผลการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา เป็นฐาน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สนับสนุนการบริหารงานของ สถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยใช้วิทยากรจากเครือข่าย ทั้งเครือข่าย สถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากผลการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ ควรเร่งดำเนินการติดตามผลการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานอย่างจริงจัง ซึ่ง อุทัย บุญประเสริฐ (2543: 17) ได้กล่าวถึงหลักการที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตามแนว การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ ความหลากหลาย มีหลายวิธีที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย เน้นความยืดหยุ่น กระจายอำนาจ ปัญหาควรถูกแก้ไขให้ถูกกาลเทศะ มุ่งที่ประสิทธิภาพใน การแก้ปัญหา หลักการของระบบการบริหารตนเอง บริหารตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง รับผิดชอบและตรวจสอบง่าย การมีส่วนร่วม พัฒนาทรัพยากรในองค์กรและสมาชิกในองค์กรมี ส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

2.1.4 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาน ศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ให้ความสำคัญกับการประกัน คุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการประกันคุณภาพภายนอก จาก การศึกษาแผนปฏิบัติการ และแผนปฏิบัติราชการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่ามี การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอก

การสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ การประกันคุณภาพภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 สนับสนุน สถานศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพ โดยการจัดทำเอกสาร จัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้แต่งตั้ง คณะกรรมการตรวจสอบทบทวนคุณภาพสถานศึกษา ทุกแห่ง

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาระยะของ เขต 1 สนับสนุนสถานศึกษาครอบคลุมทุกขั้นตอนของการดำเนินการ มีการติดตาม ตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา ตามระบบ 3 ปี ต่อครั้ง ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ร่วมมือกับสถานศึกษา แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่น้อย จากผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ ส่งผลให้สถานศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารคุณภาพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้ประสบผลสำเร็จตามแนวการปฏิรูปการศึกษาตลอดไป

การปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้สถานศึกษาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นคุณภาพของมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ ต้องการให้สถานศึกษามีการประเมินตนเอง ทำปฏิทินเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้มาตรฐานเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการได้อยู่แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ลงไปช่วยเหลือสถานศึกษาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง ๆ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีศึกษานิเทศก์น้อย แต่ก็สามารถดำเนินการช่วยเหลือสถานศึกษาได้มาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการดำเนินงาน การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการบริหารจัดการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2544: 106 – 108) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และต้องเป็นผู้นำในเรื่องการศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจที่ถูกต้อง เรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1.5 ผลกระทบต่อสถานศึกษา

ผลกระทบต่อสถานศึกษา ในด้านดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีการกระจายอำนาจ ทำให้งานบางอย่างมีความคล่องตัวมากขึ้น เช่น การอนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ ทั้งระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 และสถานศึกษา หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ครูในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สามารถดูแลสถาน

ศึกษาได้ทุกเรื่องดีกว่าเดิม สามารถปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้ถูกต้อง มีจำนวนสถานศึกษาที่ต้องดูแลน้อยลง การดูแลสถานศึกษาทั่วถึงมากขึ้น

ส่วนผลกระทบต่อสถานศึกษา ในด้านไม่ดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาไม่สามารถบริหารสถานศึกษาในฐานะนิติบุคคลได้ชัดเจน สถานศึกษามีความยากลำบากในการติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 เนื่องจากก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จะมีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดสถานศึกษา การติดต่อก็ทำได้สะดวก หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลดลง สถานศึกษามีงานธุรการมากขึ้น แต่จำนวนครูลดลงทำให้เกิดภาวะขาดแคลนครู หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการบริหารงานบุคคลค่อนข้างยุ่งยากทำให้ไม่คล่องตัวส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ผลกระทบต่อการบริหารจัดการมีมาก และส่งผลต่อเนื่องถึงการประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ได้รับงบประมาณน้อย มีผลกระทบต่อสถานศึกษา คือ ครูขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 249-250) ซึ่งพบว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษายังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ส่วนกลางยังมีอำนาจบังคับบัญชาเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสถานศึกษา ถึงแม้จะมีนโยบายให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล แต่ในทางปฏิบัติสถานศึกษายังไม่มีอิสระเต็มที่ โดยเฉพาะด้านงบประมาณและบุคลากร ความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษาย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา เช่น ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์และตำราเรียน การสรรหาครูและบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา เป็นต้น

ผลกระทบอื่นๆ ในด้านดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีการจ้างงานมากขึ้น เป็นการให้โอกาสแรงงานได้เข้ามาทำงานมากขึ้น

ส่วนผลกระทบอื่นๆ ในด้านไม่ดี หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา วัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ไม่เหมือนกัน วัฒนธรรมการทำงานจะเป็นไปในลักษณะองค์คณะบุคคลหรือในลักษณะอื่นตามหน่วยงานเดิม ผู้บริหารบางท่านไม่คุ้นเคยกับการกระจายอำนาจและการบริหารงานแบบองค์คณะบุคคล ส่งผลกระทบต่อการทำงานสองลักษณะ ถ้าผู้บริหารบริหารงานบนพื้นฐานของความยุติธรรมกับบริหารงานจะรวดเร็วได้ผลดี แต่ถ้าผู้บริหารไม่มีความยุติธรรมใช้ระบบอุปถัมภ์ ก็จะส่งผลกระทบที่ไม่ดี สถาน

ศึกษาชาวญก่าลังใจเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูแลไม่ค่อยทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดลย์ ทวีชัย (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังและความเป็นจริงในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเกิดจากแรงผลักดันภายนอกและสั่งการ โดยผู้บริหารระดับสูงไม่กี่คนมาโดยตลอด บุคลากรส่วนใหญ่ที่เหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคสนามทั่วประเทศไม่มีข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนและไม่มี ความเข้าใจในความหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามเป้าหมายตรง และส่วนหนึ่งมองไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา แต่ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการลงมาตามระบบราชการที่รวมศูนย์ ภายได้ปรากฏการณ์เช่นนี้ จึงเป็นการยากที่การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการจะบรรลุผลสำเร็จ

2.1.6 ข้อเสนอแนะของเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการยกเลิกการถ่ายโอนสถานศึกษาไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่ต้องการให้มีการปรับปรุง โดยเร็วคือการออกกฎหมายรองรับระบบเครือข่ายของสถานศึกษา คือต้องการให้ออกกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่ายสถานศึกษา หรือการรวมกลุ่ม จะสามารถแก้ปัญหาการติดต่อ ประสานงานได้ ขณะนี้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะเครือข่ายหรือชมรม แต่ขาดกฎหมายรองรับ ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการปรับปรุงเรื่องความก้าวหน้าของ เจ้าหน้าที่เป็นตำแหน่งข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และจัดสรรอัตราค่าจ้างที่ขาดแคลนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สิ่งที่ต้องการให้คงไว้ คือ การเบิกจ่ายเงินสวัสดิการต่าง ๆ ของ รัฐ ให้กับข้าราชการ ส่วนสิ่งที่ต้องการให้ยกเลิกไม่มี และจากรายงานการติดตามและประเมิน การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 249) พบว่า การมี ส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการประสานงานและ สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้ประสบปัญหาใน การถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของบุคคลและครอบครัวรวมทั้งองค์กรสังคมอื่น ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่ม เป้าหมายพิเศษยังดำเนินการได้น้อย เนื่องจากขาดการสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังในระดับ นโยบาย รวมทั้งความล่าช้าในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.1 ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

(1) การแข่งขันนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของต่อสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในลักษณะของการประชุม อบรมผู้บริหารสถานศึกษาและครู การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 1 และ เขต 2 แข็งนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อสถานศึกษาโดยการแจ้งในที่ประชุม อบรมผู้บริหารและสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเขตพื้นที่การศึกษามีสถานศึกษาในสังกัดมาก การแข่งขันนโยบายโดยการแจ้งในการประชุม อบรมสามารถกระทำได้ทั่วถึงและเป็นการสื่อสาร 2 ทาง ที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถโต้ตอบซักถามในประเด็นที่ไม่เข้าใจได้ทันที ดีกว่าการแข่งขันนโยบายทางหนังสือราชการซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารทางเดียว มีข้อจำกัดในการโต้ตอบซักถามเมื่อไม่เข้าใจ สอดคล้องกับแนวคิดของชวรัตน์ เชิดชัยและนรา สมประสงค์ (2547: 13) ที่กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารทางการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรเป็นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (two-way communication) เพราะจะทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถเข้าใจความหมายของสารและเป้าหมายร่วมกันได้

(2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 2 มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา แตกต่างกัน โดยครูมีความเข้าใจมากกว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการปฏิรูปการศึกษามีมาตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกาศใช้ หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ทั้งระดับชาติและระดับจังหวัดมีการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถึงปัจจุบันส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ พระเดชกั้ง (2545: 133) และศิริพร เมฆวิทยา (2548: 86) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่า มีการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ผลงานวิจัยดังกล่าวได้ทำการวิจัยในระยะเวลา ก่อนและหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะ เขต 2 มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา แตกต่างกัน โดยครูมีความเข้าใจมากกว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา อาจเป็นเพราะมีปัจจัยด้านระยะทางมาเกี่ยวข้อง เนื่องจากสถานศึกษาดังกล่าวตั้งอยู่ใกล้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โอกาสที่จะรับทราบข้อมูล

ติดตามสอบถามปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะกระทำได้มากกว่าสถานศึกษาอื่น

(3) การสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนในระดับมากพอเพียงกับความต้องการ ยกเว้นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ได้รับการสนับสนุนในระดับน้อยไม่พอเพียงกับความต้องการ ที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างต่อเนื่องหลากหลายรูปแบบ ทำให้สถานศึกษามีความพอเพียงในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายและข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548:16) ที่กำหนดให้มีการเร่งสร้างความพร้อมและความเข้าใจให้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักสูตรเนื้อหาสาระ ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

(4) ความพึงพอใจของสถานศึกษาต่อการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยกเว้นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 พึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่สถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครูที่ยังไม่เหมาะสม ครูยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการขาดอัตรากำลังค่อนข้างมาก ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูหนึ่งท่านต้องรับผิดชอบสองชั้นเรียนหรือสองห้องเรียน ทำให้การจัดการเรียนรู้ทำได้ค่อนข้างยากลำบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเองก็มีปัญหาการจัดการกิจโครงสร้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 มีอัตรากำลังเหลือ 20 ตำแหน่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ขาดอัตรากำลัง 20 ตำแหน่ง แม้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พยายามจะสนับสนุนสถานศึกษาแล้วก็ตาม สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ยังขาดอัตรากำลังครูอยู่มาก ส่งผลให้สถานศึกษามีความไม่พึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ วิชเทพ ภาชาฤทธิ์ (2548: 3) ได้กล่าวถึง การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการว่าแม้ว่าแต่ละกลไกในรายละเอียดอันเป็นปัญหาที่วนเวียนอยู่แต่เรื่อง

โครงสร้าง เรื่องฐานะตำแหน่งของผู้บริหารตั้งแต่ระดับกระทรวงไปจนถึงระดับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก แทนที่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างไปที่การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชน ที่อยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

(5) ต้องการของสถานศึกษาในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนด้านครูผู้สอน นอกจากนี้ สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และสถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาช่วยเหลือด้านหลักสูตร ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนงบประมาณ การที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนด้านครูผู้สอน เพราะสถานศึกษาทุกแห่งต้องเข้าระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องเน้นคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษาทำได้ค่อนข้างยาก เพราะสถานศึกษาขาดอัตรากำลังครู สอดคล้องกับรายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ก: 15) ได้ระบุว่าสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเองได้ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาต้องปฏิบัติงานภายใต้ความขาดแคลน จึงต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องการให้สนับสนุนอัตรากำลังครู

2.2.2 ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ

(1) การแข่งขันนโยบายเกี่ยวกับการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้รับนโยบายการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้จัดทำคู่มือการบริหารงานตามภารกิจของสถานศึกษาตามแนวคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิรนัยบุคคล เป็นแนวทางการจัดการกิจโครงสร้างภายใน

สถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก: ค) ได้จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและการจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการของสถานศึกษา ตามคู่มือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

(2) การจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาก่อนและหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษานขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษากับหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะมีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 6 งาน คืองานวิชาการ งานธุรการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์กับชุมชน หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ตามแนวทางคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก: 32) ได้จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบข่ายและภารกิจโครงสร้างของสถานศึกษา

(3) การสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระยะของการเปลี่ยนแปลงหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 สถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาจาก 6 งานเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งเป็นการจัดการกิจโครงสร้างใหม่ สถานศึกษาอาจมีความไม่ชัดเจนในขอบข่ายรายละเอียดของแต่ละภารกิจ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก: 33-73) ได้จัดทำรายละเอียดขอบข่ายและแนวทางปฏิบัติในแต่ละภารกิจ ซึ่งสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้ทันที ส่งผลให้การสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีเพียงพอตามความต้องการของสถานศึกษา ยกเว้นสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา เมื่อวิเคราะห์หาค่าจะพบว่าสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ตั้งอยู่ใกล้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มากกว่าสถานศึกษาอื่น ดังนั้นความไม่พอเพียงในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจเป็นเพราะมีปัจจัยด้านอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความพร้อมของครูและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น

(4) ความพึงพอใจของสถานศึกษาในการดำเนินการสนับสนุนการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา 4 กลุ่ม เพราะมีความคล่องตัวดีกว่าเดิม มีการติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขตพื้นที่ ได้หลายช่องทาง เช่น ติดต่อโดยตรง ทางโทรศัพท์ และทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาดังกล่าวใช้การติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหลายช่องทาง ทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ส่งผลให้มีความพึงพอใจในการสนับสนุนการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนสถานศึกษานอกนั้นไม่พึงพอใจในการสนับสนุนการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ปัจจุบันสถานศึกษาติดต่อสื่อสารกับสำนักงานเขตพื้นที่ ใช้การติดต่อโดยตรงด้วยตนเองและทางโทรศัพท์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาจะมีหน่วยงานประสานระดับอำเภอ คือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับอำเภอที่อยู่ใกล้ชิด ปัจจุบันการติดต่อมีความล่าช้ากว่าเดิมสถานศึกษาจึงมีความไม่พึงพอใจ สอดคล้องกับผลการติดตามการดำเนินงานการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 190) ระบุว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ค่อนข้างดี แต่บางเขตพื้นที่การศึกษาไม่สามารถให้บริการแก่สถานศึกษาและครูได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกล

(5) ความต้องการของสถานศึกษาในการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา และความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 ต้องการจัดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเหมือนก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา คือ 6 งาน เพราะมีความชัดเจน เข้าใจง่าย การแบ่งงานทั่วถึง มีคล่องตัวดีกว่าหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษายังไม่มีอย่างแท้จริง การบริหารภารกิจ 4 กลุ่มจึงไม่มีความชัดเจน สถานศึกษาจึงมีความเข้าใจในภารกิจ 6 งาน เดิมมากกว่า สอดคล้องกับผลการติดตามการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษา ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 192) ระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่ายังไม่มี การกระจายอำนาจให้สถานศึกษาอย่างแท้จริง สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านวิชาการและงานบริหารทั่วไปเท่านั้น แต่ยังไม่มียิสระในการบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานบุคคล ยกเว้นสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่

อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา 4 กลุ่มเหมือนปัจจุบัน เพราะมีคลองตัวดีกว่าเดิม

(6) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ของสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การกระจายอำนาจมีความพอใจในการทำงานแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ ท้องถิ่นให้ความร่วมมือดี และช่วยตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ การอนุมัติหลักสูตร การให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาเรื่องการขาดครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมีมากขึ้น มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สถานศึกษากระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความคล่องตัวขึ้นสอดคล้องกับนรา สมประสงค์ (2548: 43-45) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานว่าเป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบผู้นำการพัฒนา โดยอาศัยความร่วมมือจากคณะกรรมการมีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการควบคู่กับความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

2.2.3 ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร

(1) การแข่งขันนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากคู่มือ เอกสารต่าง ๆ และการประชุมชี้แจง เกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลัง โดยกำหนดกรอบอัตราให้สถานศึกษา และสถานศึกษาแจ้งต้องการสาขาวิชาเอก การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนการเสริมสร้างประสิทธิภาพ การปฏิบัติราชการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตามกรอบแนวทางเดิม สำหรับการรักษาวินัย สถานศึกษาแจ้งครูเกี่ยวกับกรณีครูกระทำผิดและได้รับการลงโทษทางวินัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการพัฒนาครูด้านนี้ โดยจัดอบรมเรื่องวินัยให้กับครูบรรจุใหม่ การแข่งขันนโยบายดังกล่าวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสอดคล้องกับขอบข่ายและภารกิจ การบริหารจัดการสถานศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 32) กำหนดไว้ 5 ประการ คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ

(2) การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ก่อนมีเขต

พื้นที่การศึกษาสถานศึกษาได้รับการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรมากกว่าหลังมีเขตพื้นที่ การศึกษาส่วนสถานศึกษานอกนั้น ได้รับการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ก่อน และหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งหลังมีเขตพื้นที่การศึกษาครูทุกคนได้รับการ พัฒนามากขึ้น หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาครูมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น มีความคล่องตัว มากขึ้น มีอิสระในการปฏิบัติงาน การพัฒนาครูมีการส่งเสริมให้ครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้าน อินเทอร์เน็ต เปิดบริการให้ครูค้นคว้า นอกจากนี้ครู ยังได้รับการบริการด้านสวัสดิการได้รวดเร็วมากขึ้น เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษานูตร เป็นต้น เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถลงนามอนุมัติได้ทันที คณะกรรมการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมปรึกษาแก้ไขปัญหาและศึกษาดูงาน ส่วนการส่งเสริม พัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ หลังมีเขตพื้นที่การศึกษา มีการส่งเสริมให้ ความรู้ไม่ต่างกับก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาการส่งเสริมความก้าวหน้า ในวิชาชีพเพื่อประเมินให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะ สถานศึกษาดำเนินการได้มากกว่าเดิม สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการพัฒนาครู แต่ก็ไม่ชัดเจนทุกเรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษายังมีปัญหาภายในของสำนักงาน เช่น ความพร้อมด้านทรัพยากร การจัดบุคลากรลงใน ตำแหน่งต่าง ๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในสายงานที่ปฏิบัติ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2549 ข: 189) ที่ได้รายงานการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่สามารถดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ แต่ละแห่งมีความพร้อมแตกต่างกัน

(3) การสนับสนุนสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ได้รับการสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร จาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่เพียงพอกับความต้องการของครูเท่าที่ควร สถานศึกษาต้องการมีครู ผู้สอนให้เพียงพอกับนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งมีสถานศึกษาที่ต้องดู แลจำนวนมาก สถานศึกษาบางแห่งตั้งอยู่ไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาก ทำให้การ ติดต่อประสานงานทำได้ยากและช้า สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 189) ที่ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวนมาก สถานศึกษาบางแห่งอยู่ห่างไกล ทำให้ การประสานงานล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายมาก นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีจำนวน เจ้าหน้าที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมการองค์กรและวิธีการทำงานแตกต่างกัน ส่งผลให้การสนับสนุน การส่งเสริมพัฒนาครูไม่เพียงพอกับความต้องการ

(4) ความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา สถานศึกษานาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ระดับน้อย สถานศึกษานาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ระดับปานกลาง ส่วนสถานศึกษานอกนั้นมีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา ระดับดี สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับการสนับสนุนเบิกสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลจะเร็วกว่าเดิมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกระจายอำนาจโดยการมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจอนุมัติเงินสวัสดิการต่าง ๆ ได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล การศึกษานูตร และค่าเช่าบ้าน เป็นต้น จึงทำให้ครูและบุคลากรได้รับเงินสวัสดิการเร็ว ส่งผลให้มีความพึงพอใจ ส่วนการสนับสนุนการพัฒนาครูด้านอื่น ๆ ที่สถานศึกษาไม่พึงพอใจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีน้อยมาก เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีความคุ้นเคยกับหน่วยงานระดับอำเภอ คือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เมื่อมีเขตพื้นที่การศึกษาทำให้ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ความห่างไกลและวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างกันทำให้เกิดความเหินห่าง ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีน้อยมาก สอดคล้องกับ อรุณ รักธรรม (2547: 99) ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์กรและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมจากภายในและภายนอกขององค์กรประกอบกัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน

(5) ความต้องการของสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรและความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา สถานศึกษานาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีความต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาเกือบทุกแห่งขาดอัตราค่าจ้างครู หรือครูไม่ครบชั้นเรียน ดังนั้นครูที่ปฏิบัติงานอยู่จะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงหรือมีสมรรถนะ(competency) สูง จึงจะสามารถปฏิบัติงานภายใต้ความขาดแคลนได้ สอดคล้องกับนพ วิทย์พัฒน์ (2548: 10) ได้กล่าวถึงคุณภาพการปฏิบัติงานของครู ขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะ และบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ดังนั้นการจะส่งเสริมให้ครูสามารถปฏิบัติ

งานได้ดี จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครู โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

2.2.4 ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการประกันคุณภาพ

(1) การแข่งขันนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เขต 2 ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในลักษณะของเอกสารเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้สถานศึกษาได้ดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกนั้นจะรับทราบนโยบายจากการประชุมอบรมสัมมนา และทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพค่อนข้างมาก เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งต้องประเมินคุณภาพการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับการกำหนดนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 (2548: 1) กลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 (2549: 6) ได้กำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม สุ่มงาม (2541: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การนำความรู้ไปถ่ายทอดของศึกษานิเทศก์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการผนวกในงานปกติ คือ การประชุมผู้บริหารประจำเดือน น้อยแห่งที่ใช้การฝึกอบรมพิเศษ

(2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาก่อนและหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาก่อนและหลังการมีเขตพื้นที่การศึกษา แตกต่างกัน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาหลังมีเขตพื้นที่การศึกษามากกว่าก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา ยกเว้นสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษามากกว่าหลังมีเขตพื้นที่การศึกษา เพราะมีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอติดตามดูแล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาดังอยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาได้รับการประสานงานติดตามดูแลจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จึงทำให้มีความรู้สึกหน่วยงานที่จะติดตามดูแลสถานศึกษาไม่มีหรือไม่สะดวกในการจะสอบถาม สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 200) จากปัญหาการติดต่อประสานงานของสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา ควรมีการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษาให้ดูแลสถานศึกษาน้อยลง เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถประสานงานกันได้อย่างใกล้ชิด และควรจัดสรรบุคลากรและงบประมาณให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ

(3) การสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการให้ความรู้ การอบรมครูด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ส่วนสถานศึกษานอกนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการอบรม มอบเอกสาร ตรวจสอบ ทบทวน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ทั้งนี้จะเป็นเพราะปัจจัยสองด้าน คือ ความพร้อมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และความพร้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่มีความพร้อมแล้วจะ ไม่ต้องการการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากนัก จึงมีความรู้ดีกว่าเพียงพอ แต่สถานศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จะมีความรู้ดีกว่าต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาสนับสนุนการดำเนินการให้มากกว่านี้ ในขณะที่เดียวกันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเองก็มีความพร้อมไม่เท่ากัน ส่งผลให้สถานศึกษาที่มีความเพียงพอในการสนับสนุนแตกต่างกัน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 189) ที่ระบุถึงปัญหาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ยังไม่สามารถดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างสมบูรณ์ ส่งผลต่อการดำเนินการของสถานศึกษา

(4) ความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาก สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปานกลาง ส่วนสถานศึกษานอกนั้นมีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม สุ่มงาม (2541: บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาบางคนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม การถ่ายทอดของต้นสังกัดยังไม่เป็นระบบ ทักษะคิดและพฤติกรรม

การทำงานของบุคลากรทางการศึกษาบางคนยังไม่เปลี่ยนแปลงความรู้ งบประมาณมิได้จัดสรรให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้มีความพึงพอใจน้อย

(5) ความต้องการของสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 ต้องการให้มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างจริงจัง และต้องการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามาร่วมวางแผนดำเนินการ ติดตาม ประเมิน และสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารให้เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ ประทุมศิริ และ กัลยา สุทรนุ (2542: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ยังไม่เป็นระบบ การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ยังต้องการการพัฒนาต่อ

2.2.5 ผลกระทบต่อสถานศึกษา

(1) ผลกระทบของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา ผลกระทบของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาในด้านดี สถานศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ได้รับการจัดสรรงบประมาณดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนสถานศึกษานอกนั้นสามารถติดต่อสื่อสาร ส่งหนังสือราชการได้สะดวกขึ้น รวดเร็วขึ้น เพราะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกันมากขึ้น ส่งผลให้สามารถรับส่งหนังสือราชการทางอินเทอร์เน็ตได้ สำหรับความสำเร็จของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา ยังเห็นไม่ชัดเจน สอดคล้องกับ กัญญา ปุโรทกานนท์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ พบว่า ผู้ใช้ระบบสารสนเทศมีความพึงพอใจต่อระบบการนำเข้าข้อมูล กระบวนการทำงานและผลลัพธ์หรือรายงานของระบบอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ นิคม นาคอ้าย (2549: 18) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ ว่าองค์กรหรือหน่วยงานใดที่ไม่สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และยากที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคข้อมูลสารสนเทศได้

ผลกระทบของการมีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาในด้านไม่ดี สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และ เขต 2 ระบุถึงผลกระทบที่ไม่ดีในการมีเขตพื้นที่การศึกษา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูต่างสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีน้อย นอกจากนี้สถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ระบุว่า

ต้องเดินทางไกลกว่าเดิมมากในการติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยด้านผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ข้างต้น

(2) ผลกระทบอื่นๆ สถานศึกษานขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 การมีเขตพื้นที่การศึกษามีผลกระทบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ต่อสถานศึกษา คือ ชุมชนและผู้ปกครอง ไม่รู้จักเขตพื้นที่การศึกษา และไม่ทราบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีสายการบังคับบัญชาอย่างไร ส่วนสถานศึกษานอกนั้น ไม่พบว่าผลกระทบอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเขตพื้นที่การศึกษาว่ามีอำนาจหน้าที่อะไร ส่งผลให้ชุมชนและผู้ปกครองไม่รู้จักเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.6 ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

(1) สิ่งที่ต้องการให้ยกเลิก สถานศึกษานขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และ สถานศึกษานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการยกเลิกระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา และให้กลับไปใช้ระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษาระเบียบเดิมที่มีการลงโทษโดยการเขียนได้ สถานศึกษานขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และ เขต 2 ต้องการยกเลิกหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการเลิกการคิดต้นทุนผลผลิต ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการยกเลิกการถ่ายโอนสถานศึกษาไปอยู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้สถานศึกษานขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการยกเลิกการนำแนวคิดต่างประเทศมาใช้ทั้งหมด สิ่งที่สถานศึกษาต้องการยกเลิกมากที่สุดและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน คือการยกเลิกระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา ฉบับปัจจุบัน และกลับไปใช้ระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา ฉบับเดิม ที่มีการลงโทษโดยการเขียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่สามารถโน้มน้าวชักจูงให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่สถานศึกษาต้องการได้ และผู้เรียนก็ไม่ยอมปรับพฤติกรรม ไม่ทำงานหรือกิจกรรมตามที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เมื่อครูลงโทษก็เกิดปัญหากับผู้ปกครองตามมา ส่งผลให้ครูไม่กล้าโน้มน้าวผู้เรียนให้เปลี่ยนพฤติกรรม ผู้เรียนจึงขาดการพัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น ผลการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มุลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา (2545: 49) ระบุว่าที่กระทรวงศึกษาธิการห้ามเขียนเด็กบางครั้งก็ใช้ไม่ได้ผลกับเด็กทุก ๆ คน บางคนต้องเขียน เพียงแต่ต้องสร้างระบบไม่ให้ครูลงโทษเกินเหตุหรือใช้อารมณ์ในการลงโทษมากเกินไป ต้องใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ

(2) สิ่งที่ต้องการให้คงไว้ สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องคงไว้ คือ การศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดสรรงบประมาณให้เด็กได้เรียนฟรี โดยไม่มีค่าใช้จ่ายและไม่ควรมีการเก็บเงินอื่นๆ เพิ่มอีก ต้องการให้คงอัตราค่าจ้างครูที่เกษียณอายุไว้ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู สถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องคงไว้ คือ การประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพราะการประเมินจะทำให้ครูกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน แต่ควรเป็นการประเมินแบบกัลยาณมิตรที่ไม่เข้มงวดมากนัก ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องคงไว้ คือ การจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 6 งาน เหมือนเดิม สอดคล้องกับผลการวิจัยด้านผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา ข้างต้น

(3) สิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุง สถานศึกษานขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ ต้องการให้ครูทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้และอยู่กับผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนสถานศึกษานขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ ควรเลือกหนังสือหรือแบบเรียนที่รุ่นพี่ใช้แล้วสามารถจะให้รุ่นน้องใช้เรียนต่อไปได้ การแต่งกายของนักเรียนให้ผู้เรียนใส่ชุดอะไรก็ได้ และการปฏิรูปการศึกษาต้องทำทั้งระบบตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ การปฏิรูปการศึกษาต้องทำให้ครบทุกระบบไม่ใช่มุ่งแต่เรื่องโครงสร้างอย่างเดียว ต้องการให้ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับครู ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ๆ น่าจะเป็นหลักสูตรที่เหมือนกันทั้งประเทศ แบบประเมินผลต่าง ๆ (ปพ.) ควรกำหนดให้เหมือนกัน การกระจายอำนาจ ให้กระจายอำนาจอย่างแท้จริง นอกจากนี้สถานศึกษานขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ ต้องการปรับปรุงบรรยากาศในห้องเรียนและตัวครูให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ แบบประเมินผลต่าง ๆ (ปพ.) ต้องการให้มีสายสนับสนุน คือ เจ้าหน้าที่ธุรการ สำหรับหนังสือเรียนควรจะปรับปรุงการผลิตใหม่ให้สามารถพิมพ์ได้ทันกับความต้องการของสถานศึกษา ส่วนสถานศึกษานขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เสนอแนะถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ ต้องการให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาเอง แผนการสอนของครูก็ใช้แผนเดียวกันหมดเลย ต้องการให้ปรับปรุงการให้ที่บ้านของผู้เรียน

ต้องการปรับปรุงเรื่องของงบประมาณซ่อมแซมควรจัดสรรให้เพียงพอ ต้องการปรับปรุงระบบการติดตาม นิเทศ ดูแลช่วยเหลือสถานศึกษาให้ทั่วถึงและมากขึ้น ส่วนครูเมื่อมีการย้ายออกให้ส่งครูทดแทนครูที่ย้ายออกให้เร็ว

สิ่งที่สถานศึกษาต้องการปรับปรุงมีหลายด้าน ด้านที่สำคัญที่สุดคือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นแนวทางของสถานศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละแห่ง เมื่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาจะส่งผลถึงการวางแผนนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 ข: 222) ที่ระบุว่าจากการติดตามผลการดำเนินงานด้านการปฏิรูปหลักสูตร พบว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มีลักษณะเป็นกรอบกว้าง ๆ สาระสำคัญที่ขาดไปคือ ขอบเขตและลำดับเนื้อหาสาระแกนกลางที่ส่วนกลางควรกำหนด เพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดการเรียนรู้ เอกสารดังกล่าวจึงยังไม่เป็นหลักสูตรแกนกลางที่สมบูรณ์ นอกจากนั้นยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนั้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง จึงเกิดความสับสนและไม่มั่นใจ นอกจากนี้ผู้เรียนยังไม่สามารถเลือกเรียนได้หลากหลาย แต่ต้องเรียนตามที่สถานศึกษาจัดให้ ถึงแม้จะไม่สนใจหรือไม่ถนัด นอกจากนี้ผลการวิจัยของ สุชา พงศ์ถาวรภิญโญ (2549: 37) ยังสนับสนุนเหตุผลข้างต้น คือ สถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 มีค่าเฉลี่ยการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการวางแผนการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญค่อนข้างต่ำ และต้องการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ชัดเจน และกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน และผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาต้องการให้ยกเลิกการทำหลักสูตรสถานศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ประกาศหลักสูตรที่ใช้เหมือนกันทั่วประเทศ โดยอาจจะมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เหมือนกันหมดทั่วประเทศและให้สถานศึกษาจัดทำกลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มอีก 1 กลุ่มสาระ คือกลุ่มสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เวลาผู้เรียนย้ายสถานศึกษาจะไม่มีปัญหาในการวัดผลและประเมิน และการเชื่อมต่อการเรียนรู้

2) ด้านการปฏิรูปการครูและบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจในการให้บริการสวัสดิการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมด้านสวัสดิการครู เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ได้นำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของเขตพื้นที่การศึกษา

3) ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 ด้าน สถานศึกษาต้องการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 6 ด้าน เพราะเข้าใจง่าย ชัดเจน มีคล่องตัวดีกว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการกิจโครงสร้างการบริหารภายในสถานศึกษา ให้มีความยืดหยุ่น โดยอาจจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาตามความเหมาะสมของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงจำนวนบุคลากร ขนาดของสถานศึกษา และความพร้อมของบุคลากร

4) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามากขึ้น สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนน้อยและไม่เพียงพอต่อความต้องการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจนและสอดคล้องกับภาระงานปกติของครู

3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญค่อนข้างต่ำ และต้องการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้กับสถานศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

2) ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจในการให้บริการสวัสดิการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาเป็นแนวทางหรือคู่มือการส่งเสริมด้านสวัสดิการครู เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

3) ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 ด้าน สถานศึกษาต้องการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 6 ด้าน เพราะเข้าใจง่าย ชัดเจน มีคสอตัวดีกว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำคู่มือหรือแนวทางการจัดการกิจโครงสร้างการบริหารภายในสถานศึกษา โดยมีแนวทางหรือตัวอย่างจัดการกิจโครงสร้างการบริหารภายในสถานศึกษาหลากหลายรูปแบบ ตามจำนวนบุคลากร ขนาดของสถานศึกษา และความพร้อมของบุคลากรเพื่อให้สถานศึกษาได้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของสถานศึกษา เพราะกฎหมายเปิดโอกาสให้สถานศึกษาจัดการกิจโครงสร้างการบริหารภายในสถานศึกษาแตกต่างจากที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

4) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาน้อย และไม่เพียงพอต่อความต้องการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยเน้นให้สอดคล้องกับภาระงานปกติของครู เช่น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเชิงระบบ (top star) เป็นต้น

5) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีค่อนข้างน้อย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ออกระเบียบว่าด้วยกลุ่มสถานศึกษา หรือเครือข่ายสถานศึกษา หรือเพิ่มเขตพื้นที่การศึกษาทุกอำเภอหรือมากกว่าเดิม เป็นต้น แต่ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องแก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิมด้วย

6) ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาการขาดครูซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระงานของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัดสรรอัตรากำลังเพิ่ม หรือพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถแก้ปัญหาการขาดครูได้

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไปใช้ในการปฏิบัติน้อย ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.2 ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ผลการวิจัยที่พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีจำนวนเจ้าหน้าที่น้อย แต่สามารถสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษาให้ปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้ โดยใช้เครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรมีการวิจัยศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากร ของเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

3.2.3 ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาไม่สามารถบริหารสถานศึกษาในฐานะนิติบุคคลได้ชัดเจน ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล: กรณีศึกษาสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

3.2.4 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา น้อยและไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน